

EUROPOS KOMISIJA
SVEIKATOS IR MAISTO SAUGOS GENERALINIS DIREKTORATAS

Sveikatos ir maisto auditas ir analizė

DG(SANTE) 2022-7475

2022 M. RUGSĖJO 14–
27 D. LIETUVOJE
ATLIKTO AUDITO,
KURIO TIKSLAS –
ĮVERTINTI AUGALŲ APSAUGOS PRODUKTŲ TIEKIMO RINKAI IR NAUDOJIMO
KONTROLĘ,
GALUTINĖ ATASKAITA

*Atsižvelgus į kompetentingos institucijos pateiktą informaciją, ištaisytos ataskaitos projekte
pastebėtos faktinės klaidos; visi paaiškinimai pateikiami išnašose.*

Santrauka

Šioje ataskaitoje pateikiami 2022 m. rugsėjo 14–27 d. Lietuvoje pagal paskelbtą Sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato 2022 m. darbo programą atlikto audito rezultatai.

Audito tikslas buvo įvertinti augalų apsaugos produktų tiekimo rinkai ir naudojimo oficialiosios kontrolės sistemą.

Audito rezultatai grindžiami su audito apimtimi susijusių dokumentų ir įrašų peržiūra, taip pat pokalbių ir diskusijų su kompetentingų institucijų atstovais per vaizdo konferencijas ir patikrinimą vietoje rezultatais bei oficialiosios kontrolės vykdymo vertinimu.

Palyginti su ES vidurkiu, Lietuvoje pesticidų naudojimo intensyvumas yra palyginti nedidelis – 70 000 šios šalies profesionalių naudotojų sunaudoja mažiau nei 1 proc. viso Europos Sąjungoje sunaudojamo augalų apsaugos produktų kiekio. Be to, Lietuvoje augalų apsaugos produktai negaminami, o perpakuojamas ir importuojamas jų kiekis yra nedidelis.

Apskritai, augalų apsaugos produktų tiekimo rinkai ir naudojimo kontrolės sistema yra veiksminga. Atitinkamų kompetentingų institucijų pareigos yra aiškiai apibrėžtos, ir kompetentingos institucijos aktyviai bendradarbiauja tiek oficialiai, tiek neoficialiai. Tikrinimai atliekami remiantis rizika, pagal metinį planą ir visi susiję ekonominės veiklos vykdytojai tikrinami tinkamu dažnumu.

Kontrolės sistema užtikrinama, kad būtų platinami tik tinkamai įregistruoti produktai ir kad tie produktai būtų naudojami taip, kaip nurodyta jų patvirtintose etiketėse. Sudėties analizės programa yra neatsiejama šios kontrolės dalis, ji yra veiksminga ir nuolat tobulinama, bet ją įgyvendinant naudojamos laboratorijos, kurios nėra oficialiai paskirtos pagal Reglamentą (ES) 2017/625.

Šioje ataskaitoje pateikiama viena kompetentingoms institucijoms skirta rekomendacija dėl nustatytų trūkumų pašalinimo.

TURINYS

1. ĮVADAS	1
2. TIKSLAI IR TAIKymo SRITIS	1
3. AUDITO TEISINIS PAGRINDAS	2
4. PAGRINDINIAI FAKTAI	2
4.1. TEISINĖS APLINKYBĖS	2
4.2. ŠALIES PROFILIS IR STATISTINIAI DUOMENYS	2
4.3. ANKSTESNI AUDITAI IR (ARBA) MISIJOS	3
5. NUSTATYTI FAKTAI IR IŠVADOS	3
5.1. AUGALŲ APSAUGOS PRODUKTŲ TIEKIMO RINKAI IR NAUDOJIMO OFICIALIOSIOS KONTROLĖS ORGANIZAVIMAS	3
5.1.1. <i>Kompetentingos institucijos</i>	<i>5</i>
5.1.2. <i>Oficialiosios kontrolės planavimas</i>	<i>7</i>
5.1.3. <i>Tam tikrų užduočių perdavimas kitoms institucijoms</i>	<i>11</i>
5.1.4. <i>Laboratorijos, kuriose oficialiosios kontrolės tikslais atliekama augalų apsaugos produktų sudėties analizė</i>	<i>12</i>
5.2. AUGALŲ APSAUGOS PRODUKTŲ TIEKIMO RINKAI IR NAUDOJIMO OFICIALIOSIOS KONTROLĖS ĮGYVENDINIMAS	13
5.2.1. <i>Augalų apsaugos produktų tiekimo rinkai kontrolė</i>	<i>13</i>
5.2.2. <i>Augalų apsaugos produktų naudojimo kontrolė</i>	<i>19</i>
5.3. VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI ATSIŽVELGIANT Į ANKSTESNES REKOMENDACIJAS	22
6. BENDRA IŠVADA	22
7. BAIGIAMASIS POSĖDIS	23
8. REKOMENDACIJOS	23

ŠIOJE ATASKAITOJE VARTOJAMOS SANTRUMPOS IR APIBRĖŽTYS

Santrumpa	Paaiškinimas
KI	kompetentinga (-os) institucija (-os)
KPP	kompleksinės paramos patikrinimai
AAA	Aplinkos apsaugos agentūra
ES	Europos Sąjunga
ha	hektaras (-ai)
IKMIS	Integruota augalų apsaugos informavimo, konsultavimo ir mokymų informacinė sistema
IKK	Integruotoji kenkėjų kontrolė
VN	Valstybė (-ės) narė (-ės)
ŽŪM	Žemės ūkio ministerija
NVP	Nacionalinis veiksmų planas
NMA	Nacionalinė mokėjimo agentūra
PSĮ	Pesticidų skleidimo įranga
AAP	augalų apsaugos produktai
VMVT	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba
VAT	Valstybinė augalininkystės tarnyba
TPND	Tausiojo pesticidų naudojimo direktyva

1. ĮVADAS

Auditas buvo vykdomas įgyvendinant Sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato (Sveikatos ir maisto saugos GD) suplanuotą 2022 m. darbo programą. Šis auditas buvo atliekamas 2022 m. spalio 14–27 d. Audito grupę sudarė trys Sveikatos ir maisto saugos GD auditoriai. Dauguma audito posėdžių vyko nuotoliniu būdu, Lietuvoje buvo surengtas tik vienas tiesioginis susitikimas, ir jie buvo papildyti specialiais audito grupės apsilankymais vietoje.

Nuotoliniu būdu buvo surengtas įvadinis posėdis su Žemės ūkio ministerijos (ŽŪM), įskaitant Valstybinę augalininkystės tarnybą (VAT), atstovais. Šiame posėdyje audito grupė patvirtino audito tikslus ir maršrutą, taip pat paprašė informacijos, reikalingos auditui sėkmingai atlikti. Visų apsilankymo vietoje metu audito grupę lydėjo VAT atstovai.

2. TIKSLAI IR TAIKymo SRITIS

Audito tikslas buvo įvertinti augalų apsaugos produktų (AAP) tiekimo rinkai ir naudojimo oficialiosios kontrolės sistemą, visų pirma:

- kaip įgyvendinami AAP oficialiosios kontrolės, kuri vykdoma siekiant patikrinti atitiktį Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui (EB) Nr. 1107/2009, reikalavimai pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2017/625;
- kaip įgyvendinami Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/128/EB (TPND) 5 ir 6 straipsniai;
- taip pat veiksmus, kurių imtasi atsižvelgiant į neįgyvendintas rekomendacijas AAP kontrolės srityje.

Kalbant apie audito apimtį, pažymėtina, kad atliekant šį auditą daugiausia dėmesio skirta kompetentingų institucijų veiklos organizavimui ir AAP tiekimo rinkai ir naudojimo oficialiosios kontrolės sistemų planavimui ir įgyvendinimui pagal Reglamentą (EB) Nr. 1107/2009. Į auditą taip pat įtraukti TPND 5 ir 6 straipsniai, atsižvelgiant į jų svarbą vykdant AAP tiekimo rinkai ir naudojimo kontrolę. Kita vertus, šio audito metu netikrinta, kaip įgyvendinami kiti TPND reikalavimai, pvz., integruotosios kenkėjų kontrolės (IKK), AAP tvarkymo ir sandėliavimo ir jų pakuočių bei likučių apdorojimo kontrolės sistemos. Taip yra todėl, kad šie klausimai išsamiai aptariami atliekant auditus, skirtus TPND įgyvendinimui įvertinti.

Siekiant minėtų tikslų, buvo surengti keli posėdžiai su kompetentingų institucijų atstovais, o Lietuvoje keturias dienas buvo vykdomi apsilankymai vietoje, kurių metu audito grupė stebėjo, kaip inspektoriai tikrina profesionalius naudotojus, platintojus, importuotojus ir perpakuotojus.

Posėdžiai ir apsilankymai vietoje	
Posėdžiai	Pastabos
Penki nuotoliniai posėdžiai ir vienas fizinis posėdis	VAT, ŽŪM, Muitinės, NMA atstovai
4 vietos / ekonominės veiklos vykdytojai	Ūkis, AAP perpakuotojas, AAP mažmenininkas ir

3. AUDITO TEISINIS PAGRINDAS

Auditas buvo atliekamas pagal ES teisės aktų bendrąsias nuostatas, visų pirma Reglamento (ES) 2017/625 116, 117 ir 119 straipsnius.

Išsamios teisinės nuorodos į susijusius ES teisės aktus pateikiamos 1 priede. Teisės aktai, kuriais remiamasi šioje ataskaitoje, kai taikytina, yra jų redakcija su naujausiais pakeitimais.

4. PAGRINDINIAI FAKTAI

4.1. TEISINĖS APLINKYBĖS

2006 m. priėmus „Tausiojo pesticidų naudojimo teminę strategiją“¹, priimta nauja pesticidų patvirtinimo ir naudojimo teisės aktų sistema. Tai apima griežtą Europos Komisijos atliekamo veikliųjų medžiagų patvirtinimo ir valstybių narių atliekamos AAP autorizacijos sistemą, nustatytą 2009 m. spalio 21 d. priimtu Reglamentu (EB) Nr. 1107/2009. Pagal šį reglamentą reikalaujama, kad veikliosios medžiagos ir AAP būtų autorizuojami tik įrodžius, kad jie neturi kenksmingo poveikio žmonių ar gyvūnų sveikatai arba jokio nepriimtino poveikio aplinkai. Pagal reglamentą taip pat reikalaujama, kad augalų apsaugos produktai būtų paskleidžiami laikantis patvirtintų naudojimo sąlygų. TPND buvo priimta tą pačią dieną (2009 m. spalio 21 d.), kaip ir pirmiau minėta teminė strategija.

Pagal Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 55 straipsnį reikalaujama tinkamai naudoti AAP. Tai reiškia, kad turi būti taikomi geros augalų apsaugos praktikos principai ir laikomasi pagal to paties reglamento 31 straipsnį nustatytų ir etiketėje nurodytų sąlygų. Be to, 55 straipsnyje taip pat nustatyta, kad „tinkamas naudojimas“ reiškia TPND nuostatų, visų pirma TPND 14 straipsnyje ir III priede nurodytų bendrųjų IKK principų, laikymąsi. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad IKK išsamiai vertinama atliekant atskirus auditus, susijusius su TPND, šis klausimas nebus aptariamas šio auditų ciklo metu.

Pagal Reglamento (ES) 2017/625 9 ir 10 straipsnius nuo 2019 m. gruodžio 14 d. reikalaujama, kad valstybės narės vykdytų oficialiąją kontrolę, siekdamos patikrinti, ar laikomasi 1 straipsnio 2 dalies h punkte nurodytų taisyklių, įskaitant AAP tiekimo rinkai ir naudojimo reikalavimus.

4.2. ŠALIES PROFILIS IR STATISTINIAI DUOMENYS

Sveikatos ir maisto saugos GD paskelbė Lietuvos šalies profilį, kurį galima rasti jo interneto svetainėje, adresu

https://ec.europa.eu/food/audits-analysis/country_profiles/details.cfm?co_id=LT.

Jame pateikiama apibendrinta informacija apie maisto ir pašarų, gyvūnų sveikatos ir gerovės ir augalų sveikatos kontrolės sistemas ir apžvelgiama, kaip įgyvendinamos audito ataskaitose pateiktos rekomendacijos.

¹ COM(2006) 0372 *final*, nepaskelbta *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Naudojamos Lietuvos žemės ūkio naudmenos sudaro vos mažiau nei tris milijonus hektarų, iš kurių daugiau kaip du trečdaliai skirti pasėliams auginti (Eurostatas, 2016 m.). 2020 m. Lietuvos rinkai pateikta AAP, kurių sudėtyje buvo daugiau kaip 2 500 tonų veikliųjų medžiagų, o tai sudarė mažiau nei 1 proc. ES parduoto kiekio. Tuo metu, kai 2022 m. rugsėjo mėn. buvo atliekamas auditas, Lietuvoje buvo autorizuota beveik 600 AAP, kuriuos buvo galima tiekti rinkai ir naudoti, ir dar maždaug 50 AAP, kuriuos buvo galima parduoti pagal lygiagrečios prekybos leidimus.

4.3. ANKSTESNI AUDITAI IR (ARBA) MISIJOS

Šis auditas yra vienas iš kelių ES valstybėse narėse atliekamų AAP kontrolės auditų. Prieš šį auditų ciklą Sveikatos ir maisto saugos GD valstybėse narėse įvykdė penkis ciklus su AAP kontrole susijusių misijų ir (arba) auditų. Šių misijų ir (arba) auditų ciklą apžvalginės ataskaitos skelbiamos Sveikatos ir maisto saugos GD interneto svetainėje, adresu https://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/index.cfm.

Paskutinis su AAP tiekimo rinkai ir naudojimo kontrole susijusių auditų ciklas buvo vykdomas 2015 m. sausio mėn. – 2016 m. birželio mėn. Šio ciklo apžvalginėje ataskaitoje (DG(SANTE) 2016–6004 – MR) prieita prie išvados, kad naudotojų ir mažmenininkų kontrolės sistemos atitinka esminius reikalavimus. Kita vertus, nustatyta svarbių trūkumų, susijusių su tikrinimais, ar rinkai pateikiami produktai atitinka griežtas jų autorizacijos arba lygiagrečios prekybos leidimo sąlygas. Daugumoje valstybių narių planuojant tikrinimus buvo nepakankamai įvertinta rizika, susijusi su didesniais, didesnės rizikos grupei priskiriamais veiklos vykdytojais, t. y. augalų apsaugos produktų importuotojais, gamintojais ir perpakuotojais. Todėl dažniausiai šių veiklos vykdytojų tikrinimai buvo atliekami nepakankamu dažnumu ir apimtimi. Šių profesionalių veiklos vykdytojų tikrinimų veiksmingumui dar labiau pakenkė tai, kad nerengiami inspektoriams skirti specialūs mokymai ir vykdoma nepakankamai sudėties analizės programų. Galiausiai, daugumoje valstybių narių nebuvo tikrinami AAP, skirti naudoti kitose valstybėse narėse arba ES nepriklausančiose šalyse, ir tai yra didelis trūkumas, kuriuo būtų paprasta pasinaudoti siekiant pateikti rinkai reikalavimų neatitinkančius produktus.

Lietuvoje auditas, bent iš dalies susijęs su AAP tiekimu rinkai ir naudojimu, paskutinį kartą atliktas 2005 m. rugsėjo mėn. (DG(SANCO)/7667/2005 – MR galutinis), t. y. prieš įgyvendinant dabartinę teisinę sistemą. Tačiau 2019 m. Lietuvoje buvo atliktas auditas dėl atitikties TPND elementams (DG(SANTE) 2019–6722), po kurio buvo pateikta keletas rekomendacijų; dviejų iš jų įgyvendinimas buvo aptartas šio audito metu.

5. NUSTATYTI FAKTAI IR IŠVADOS

5.1. AUGALŲ APSAUGOS PRODUKTŲ TIEKIMO RINKAI IR NAUDOJIMO OFICIALIOSIOS KONTROLĖS ORGANIZAVIMAS

Teisiniai reikalavimai

Reglamento (ES) 2017/625 4–6, 9–14, 28–33 ir 37–42 straipsniai

Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 28 straipsnio 2 dalies c ir d punktai

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 291 straipsnio 1 dalis

Nustatyti faktai

5.1.1. Kompetentingos institucijos

1. Už oficialiosios kontrolės planavimą ir įgyvendinimą atsakingos kompetentingos institucijos nurodytos šalies profilyje, <https://ec.europa.eu/food/audits-analysis/country/profile/details/LT>.

Kompetentingos institucijos patvirtino, kad nuo tada, kai paskutinį kartą buvo atnaujintas šalies profilis, neįvyko jokių pokyčių. Kompetentingos institucijos, atsakingos už AAP importo, tiekimo rinkai ir naudojimo oficialiąją kontrolę, yra aiškiai apibrėžtos ir skiriamos pagal Reglamento (ES) 2017/625 4 straipsnio 1 dalį.

Apibendrinant:

- ŽŪM yra kompetentinga institucija, atsakinga už visus teisės aktus, susijusius su AAP tiekimo rinkai ir naudojimo oficialiąją kontrolę;
 - ŽŪM valdoma VAT yra kompetentinga institucija, atsakinga už visos su importu nesusijusios AAP kontrolės planavimą ir vykdymą;
 - VAT yra pagrindinė KI, kuri, glaudžiai bendradarbiaudama su muitine, kontroliuoja AAP importą į Lietuvą ir tranzitu vežamus AAP,
 - VAT taip pat yra kompetentinga institucija, atsakinga už AAP autorizaciją ir veikliųjų medžiagų, apsauginių medžiagų, sinergiklių ir koformulantų, kurie gali būti naudojami AAP gaminti, vertinimą;
 - Nacionalinė mokėjimo agentūra (NMA) yra mokėjimo agentūra, atsakinga už pagal bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) skiriamas lėšas ir profesionalių AAP naudotojų, kurie kreipiasi dėl šių lėšų, kontrolę pagal kompleksinės paramos sistemą.
2. Kompetentingų institucijų veiklos koordinavimas apibrėžtas bendradarbiavimo susitarimuose, kuriais užtikrinamas veiksmingas ir nuoseklus požiūris į oficialiąją kontrolę pagal Reglamento (ES) 2017/625 4 straipsnio 2 dalį. VAT yra sudariusi bendradarbiavimo susitarimus su:
 - Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba (sutarimas pasirašytas 2010 m., atnaujintas – 2015 m.),
 - Muitinės departamentu (susitarimas pasirašytas 2011 m., peržiūrėtas – 2022 m.),
 - Valstybės sienos apsaugos tarnyba (pasirašyta 2011 m.),
 - Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba (susitarimas pasirašytas 2011 m., atnaujintas – 2015 m.),
 - Lietuvos augalų apsaugos asociacija (pasirašyta 2011 m.),
 - Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centru (pasirašyta 2012 m.),
 - Nacionaline mokėjimo agentūra ir valstybės įmone „Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūra“ (pasirašyta 2016 m.),
 - Policijos departamentu (pasirašyta 2016 m.).
 3. VAT turi kelis centrinius skyrius ir 10 regioninių skyrių. VAT turi pakankamai darbuotojų – joje dirba iš viso maždaug 290 darbuotojų, iš kurių 99 – regioniniuose biuruose ir 54 – pasienio postuose. Darbuotojai turi reikiamą kvalifikaciją – 76 proc.

darbuotojų yra įgiję gyvybės mokslo studijų srities universitetinį išsilavinimą. Nors tarnybos veikla susijusi ne tik su AAP, šiai kontrolės sistemai skiriama pakankamai išteklių – šiuo metu centriniu lygmeniu išimtinai AAP kontrolės srityje dirba šeši asmenys, o regioniniu lygmeniu AAP skirti 24 etato ekvivalentai.

4. Kasmet VAT Agrochemijos skyrius, atlikęs apibrėžtą rizikos analizę, parengia kontrolės planą ir nusiunčia jį kiekvienam iš dešimties regioninių skyrių. Šis skyrius taip pat rengia nurodymus ir gaires regioniniams skyriams dėl tų sričių ir klausimų, kuriuos reikėtų patikrinti vykdant oficialiąją kontrolę, ir pateikia įvairius kontrolinius klausimynus, kad būtų užtikrinamas suderintas požiūris visuose regioniniuose skyriuose.
5. Be to, VAT Agrochemijos skyrius rengia metines darbuotojų mokymo programas, kurios taip pat parengiamos kiekvienų metų pradžioje ir išplatintos regioniniams skyriams. Į šias programas įtraukiami ir kiti subjektai, pvz., Pasienio kontrolės koordinavimo skyrius.
6. VAT, įskaitant 10 regioninių skyrių ir 13 pasienio kontrolės postų, glaudžiai bendradarbiauja su muitine, ir VAT yra specialus – Pasienio kontrolės koordinavimo – skyrius, skirtas tokiam bendradarbiavimui palengvinti. Šis bendradarbiavimas suteikia galimybę dalytis žvalgybos informacija, taip pat rengti darbuotojų mokymus ir, svarbiausia, bendrai vykdyti kontrolę tais atvejais, kai AAP siuntos priskiriamos didelės rizikos grupei.
7. VAT bendradarbiauja su Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba vykdydama tolesnę AAP naudotojų kontrolę, kai nustatoma, kad buvo viršyta didžiausia leidžiamoji liekanų koncentracija (DLLK).
8. BŽŪP įgyvendinanti NMA su VAT keičiasi informacija apie su AAP susijusių patikrinimų rezultatus.
9. VAT regioniniai skyriai, Agrochemijos skyrius ir Pasienio kontrolės koordinavimo skyrius turi galimybę naudotis Augalų apsaugos produktų registravimo skyrių duomenų bazėmis ir ekspertų žiniomis, todėl jų vykdoma kontrolė yra veiksmingesnė.
10. Visi oficialiąją kontrolę vykstantys darbuotojai dalyvauja atitinkamuose pradinuose ir papildomuose kasmetiniuose AAP srities mokymuose; taip užtikrinama, kad visi darbuotojai ir toliau būtų kompetentingi ir nuolat susipažintų su šios srities naujovėmis, kaip to reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2017/625 5 straipsnio 4 dalį. VAT inspektoriams rengiama bent po vieną mokymo sesiją per metus, bet prireikus gali būti organizuojama ir daugiau tokių mokymų. Tokių sesijų metu daugiausia dėmesio skiriama teisės aktų naujovėms, ankstesnių kontrolės programų rezultatams ir įvairiems kylantiems klausimams. Praeityje visos mokymo sesijos vyko tiesiogiai, bet pastaruosius kelerius metais, reaguojant į COVID-19 pandemiją, kai kurios sesijos taip pat buvo surengtos internetu.
11. Dešimt regioninių skyrių kas ketvirtį VAT ir Agrochemijos skyriui teikia ataskaitas dėl oficialiosios kontrolės rezultatų (tokias ataskaitas galima peržiūrėti spustelėjus šią

nuorodą, <http://www.vatzum.lt/lt/administracine-informacija/ukio-subjektu-prieziura/informacija-apie-veiklos-vertinimo-kriterijus-rodiklius/>), o apie didesnes problemas pranešama nedelsiant. Be to, naudodamosi VAT elektronine platforma VATIS, centrinės valdžios institucijos gali susipažinti su tikralaike informacija, susijusia su atskirais patikrinimais, arba gauti bendresnio pobūdžio informaciją, pvz., informaciją apie pažangą, padarytą įgyvendinant metinį patikrinimų planą.

12. Nuo 2017 m. VAT ir Lietuvos muitinė dalyvauja Europos Sąjungos teisėsaugos institucijos (Europolio) koordinuojamose kasmetinėse operacijose „Silver Axe“. Šiomis operacijomis stiprinamas valstybių narių vykdymo užtikrinimo institucijų bendradarbiavimas, siekiant veiksmingiau aptikti neteisėtus AAP.
13. Vadovaujantis Reglamento (ES) 2017/625 5 straipsnio 1 dalies a ir b punktais, VAT taikomomis sistemomis ir procedūromis užtikrinama kokybiška, nešališka, veiksminga ir tinkama kontrolė. Platforma VATIS yra veiksmingas išsamios informacijos apie patikrinimus ir jų rezultatų registravimo tikruoju laiku mechanizmas. Be to, ji suteikia galimybę regioninių skyrių vadovams tikruoju laiku stebėti pažangą, padarytą įgyvendinant patikrinimų planą. Be kita to, kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2017/625 5 straipsnio 1 dalies e punktą, atitinkamų VAT skyrių ir Muitinės darbuotojai yra tinkamos kvalifikacijos ir turi pakankamai patirties, kad galėtų užtikrinti veiksmingą ir efektyvų oficialiosios kontrolės vykdymą.
14. VAT taikomi procesai ir procedūros nuolat tobulinami, o siekiant didinti šios praktikos veiksmingumą taikoma vidaus audito sistema. Šis audito procesas padeda nustatyti praktiką, kuri gali būti neveiksminga arba nereikalinga, arba kaip tik – tą praktiką, kurią reikėtų taikyti arba tobulinti. Anksčiau 2022 m. buvo atliktas AAP kontrolės vidaus auditas. Vidaus audito procesą taip pat papildo dar vieno lygmens auditas, kurį periodiškai atlieka ŽŪM; paskutinį kartą toks auditas atliktas 2020 m. rugsėjo–spalio mėn.

Išvados dėl kompetentingų institucijų

15. Visos atitinkamos kompetentingos institucijos ir jų pareigos yra aiškiai apibrėžtos, jos aktyviai bendradarbiauja ir oficialioji AAP tiekimo rinkai ir naudojimo kontrolė vykdoma tvirtai remiantis tokiu bendradarbiavimu.
16. Darbuotojai yra kompetentingi ir kvalifikuoti, o tai užtikrina veiksmingą ir efektyvų kontrolės programos įgyvendinimą.

5.1.2. Oficialiosios kontrolės planavimas

Nustatyti faktai

Oficialiosios kontrolės planavimas (VAT)

17. Lietuvoje AAP negaminami ir perpakuojamas nedidelis jų kiekis. Paprastai AAP perpakuojami tik tam, kad neprofesionalūs naudotojai (namams ir sodui) ir mažesni, ne taip intensyviai veiklą vykdančios ūkininkai ir (arba) profesionalūs naudotojai galėtų įsigyti mažesnes AAP pakuotes.
18. VAT Agrochemijos skyrius yra atsakingas už metinio AAP tiekimo rinkai ir naudojimo kontrolės plano rengimą. Šis planas rengiamas pagal sutartą metodiką, pagal kurią, taikant svertinių koeficientų sistemą, ekonominės veiklos vykdytojai suskirstomi į tam tikras rizikos kategorijas. Taikant svertinių koeficientų sistemą, atsižvelgiama į ekonominės veiklos vykdytojo dydį, sandėlio dydį, produktų rūšį ir kt., taip pat į anksčiau vykdytos kontrolės rezultatus. Pagal tai ekonominės veiklos vykdytojai suskirstomi į tris kategorijas – mažos, vidutinės ir didelės rizikos grupės.
19. Pagal šią metodiką kasmet turi būti patikrinama iki 10 proc. mažos rizikos grupei priskirtų veiklos vykdytojų, bent 10 proc. vidutinės rizikos grupei priskirtų veiklos vykdytojų ir bent 50 proc. didelės rizikos grupei priskirtų veiklos vykdytojų. Be to, neatsižvelgiant į rizikos kategoriją, turi būti patikrinta iki 15 proc. ekonominės veiklos vykdytojų, kurie nebuvo patikrinti per pastaruosius dešimt metų. Taip pat gali būti vykdoma papildoma – kitų kompetentingų institucijų skundais ir informacija pagrįsta – kontrolė; tuo tikslu atliekami tolesni patikrinimai, kuriais siekiama patvirtinti, kad buvo išspręsti ankstesnių patikrinimų metu nustatyti probleminiai klausimai.
20. VAT yra parengęs nustatytų įvairių ekonominės veiklos vykdytojų rūšių sąrašus. Nors kai kuriais atvejais pagal vykdomą veiklą veiklos vykdytoją galima priskirti kelioms grupėms, pvz., didmenininkas gali būti ir perpakuotojas arba mažmenininkas, tai nesumenkina šio proceso veiksmingumo. Iš tiesų dėl to padidėja tikimybė, kad ekonominės veiklos vykdytojas, vykdančias kelių skirtingų rūšių komercinę veiklą, bus patikrintas. Lietuvoje yra 12 AAP importuotojų, trys perpakuotojai, 368 platintojai ir 696 pardavimo vietos.
21. 2021 m. Lietuvoje buvo 63772 profesionalūs naudotojai. Šį skaičių sudaro ir žemės ūkio, ir ne žemės ūkio srities ekonominės veiklos vykdytojai. Du pagrindiniai informacijos šaltiniai yra pesticidų skleidimo įrangos (PSĮ) registras ir profesionalių naudotojų mokymų registras, įvairių su BŽŪP susijusių išmokų pareiškėjų sąrašas, taip pat informacija, surinkta įgyvendinant tikrinimo programą ir bendruosius veiksmus.
22. Metinis kontrolės planas rengiamas centriniu lygmeniu ir išplatinamas naudojant elektroninę tinklų platformą (VATIS). Šis planas rengiamas kaip dokumentas, kuriame nurodomi ekonominės veiklos vykdytojai, kurie turi būti patikrinti kiekviename regione. Plane numatomas ne daugiau kaip trijų savaičių laikotarpis, per kurį regioniniai skyriai turi atlikti kiekvieną patikrinimą. Kiekvieno regioninio skyriaus vadovas, remdamasis turimais ištekliais, gali tiksliau nurodyti, kada tiksliai tie patikrinimai bus atliekami. Jei planinis patikrinimas atidedamas vėlesniam laikui, parengiama ataskaita ir per VATIS pateikiamas tokio sprendimo pagrindimas. Naudodamasis VATIS, kiekvienas regioninis skyrius skelbia ketvirtines planinių patikrinimų įgyvendinimo pažangos ataskaitas, nors

centrinė kompetentinga institucija gali – taip pat naudodamasi VATIS – tikruoju laiku stebėti, kaip įgyvendinamas šis planas.

23. VATIS platformoje inspektoriams pateikiamas jų savaitinis patikrinimų planas. Žinodami ekonominės veiklos vykdytojo tapatybę, jie gali pasirengti patikrinimui, peržiūrėdami ankstesnių patikrinimų ataskaitas, taip pat gali iš užpildyti atitinkamą kontrolinį klausimyną duomenimis, gautais iš atitinkamų vidaus šaltinių, pvz., AAP sertifikuotų naudotojų sąrašų arba PSI atitikties sertifikatų.
24. Siekiant užtikrinti suderintą reikalavimų taikymą ir bendrą metodo nuoseklumą, patikrinimų vienodumą ir nešališkumą, 5 proc. visų planinių patikrinimų atlieka kaimyninių regionų inspektoriai.
25. Dauguma profesionalių naudotojų patikrinimų atliekama pagrindinio AAP naudojimo laikotarpio metu, t. y. balandžio-spalio mėn., siekiant užtikrinti, kad patikrinimas būtų kuo platesnės apimties ir, be kita ko, apimtų apsilankymus vietoje, taip pat siekiant užtikrinti galimybę paimti pasėlių, augalų, vandens ar dirvožemio mėginius, kai manoma, kad tai būtina. Platintojų ir perpakuotojų planiniai patikrinimai atliekami visus metus.
26. Be to, dešimt regioninių skyrių vykdo kontrolę *ad hoc* pagrindu, remdamiesi skundais ar žvalgybos informacija, susijusia su vietos rinkomis ir pardavimu internetu. Taip pat atliekami su reklama susiję tikrinimai – tiek vykdant įprastinę oficialiąją platintojų kontrolę, tiek paprastesniu būdu – siekiant nustatyti prekybininkus, kurie parduoda AAP neužsiregistravę VAT.
27. VAT patvirtino, kad oficialioji kontrolė vykdoma iš anksto neįspėjus, kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2017/625 9 straipsnio 4 dalį, išskyrus tuos atvejus, kai dėl tam tikrų aplinkybių apie tai būtina pranešti. Tą patį patvirtino regioninių skyrių inspektoriai. Oficialioji kontrolė vykdoma taip, kad būtų kuo mažiau trikdoma ekonominės veiklos vykdytojo veikla arba jam tektų kuo mažesnę administracinę naštą, kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2017/625 9 straipsnio 5 dalį.
28. 2020 m. buvo planuojama atlikti 2 556 patikrinimus, iš kurių 2 255 buvo atlikti, ir buvo atlikti 294 neplaniniai patikrinimai. 2021 m. buvo planuojama atlikti 2 872 patikrinimus, iš kurių 2 508 buvo atlikti, taip pat papildomai atlikti 396 neplaniniai patikrinimai.

Oficialiosios kontrolės planavimas (Nacionalinė mokėjimo agentūra))

29. Tikrintinus veiklos vykdytojus NMA atrenka remdamasi išsamiu rizikos profiliavimo dokumentu, atsižvelgdama į daugiau kaip 50 parametrų, pvz., pasėlių skaičių, apdulkintojams patrauklių pasėlių auginimą, ekonominės veiklos vykdytojo dydį ir kt. NMA paprastai atlieka daugiau kaip 1 200 patikrinimų per metus.
30. VAT ir NMA bendradarbiavimo susitarimas padeda, kai įmanoma, išvengti patikrinimų dubliavimo.

31. NMA turi ekonominės veiklos vykdytojų, kurie kasmet teikia paraiškas dėl BŽŪP lėšų sąrašą. Ne visi tie pareiškėjai yra profesionalūs AAP naudotojai. 2020 m. paraiškas dėl BŽŪP lėšų pateikė 124 482 pareiškėjai, iš kurių 738 buvo atrinkti su AAP susijusiems patikrinimams, o 2021 m. paraiškas dėl BŽŪP lėšų pateikė 120 901 pareiškėjas, iš kurių su AAP susijusiems patikrinimams buvo atrinkti 665 pareiškėjai. Dėl su pandemija susijusių apribojimų patikrinimų skaičius šiais dviem metais sudarė 50 proc. įprasto skaičiaus.

Oficialiosios kontrolės planavimas (Muitinė)

32. VAT ir muitinės įstaigos vykdo įprastą visų importuojamų autorizuotų AAP, kuriuos leidžiama naudoti ES ir trečiosiose šalyse, dokumentų kontrolę. Jos patikrina laivo manifestą ir kitus važtos dokumentus, siekdamos rasti tam tikrus žodžius ir (arba) frazes, taip pat Kombinuotosios nomenklatūros (KN) kodus, kad galėtų nuspręsti, ar būtina atlikti fizinį patikrinimą.
33. Muitinės įstaigos neturi kiekvienų metų pradžioje patvirtinamo, iš anksto parengto kontrolės plano, nes joms tiesiog nepakanka turimos informacijos apie gaunamas siuntas. Pagal šiuo metu patvirtintą naudingą procedūrą ekonominės veiklos vykdytojas, norintis į Lietuvą importuoti AAP, kuriuos numatoma naudoti jos teritorijoje, pirmiausia turi pateikti VAT paraišką dėl leidimo. Pritarusi tokiam leidimui, VAT apie tai informuoja muitinę, ir ekonominės veiklos vykdytojas turi per 45 dienas į šalį įvežti tą AAP siuntą. Toks išankstinis pranešimas naudingas tiek VAT pasienio postams, tiek muitinei, jame iš anksto nurodomas galimas siuntų kiekis ir laikas ir sudaromos sąlygos planuoti kontrolę. VAT ir muitinė patvirtina, kad vykdoma visų į Lietuvos ar kitą ES rinką importuojamų AAP kontrolė ir tuo tikslu atliekami tiek jų dokumentų, tiek fiziniai patikrinimai. Be to, tikrinami visų siuntų, kurios vežamos tranzitu iš trečiųjų šalių į kitas trečiąsias šalis, dokumentai, o jų fiziniai patikrinimai atliekami tik įvertinus riziką, jeigu kyla įtarimų patikrinus siuntos lydimočius dokumentus.
34. Įvežimo į šalį punktuose kompetentingų institucijų vykdoma oficialioji kontrolė apima augalų apsaugos produktus, veikliąsias medžiagas, apsaugines medžiagas, sinergiklius, priedus ir koformuliantus, kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2017/625 24 straipsnio 1 dalį.
35. VAT vykdo AAP, skirtų naudoti kitose valstybėse narėse ir ES nepriklausančiose šalyse, sandėliavimo ir vežimo kontrolę, siekdama užtikrinti, kad tie AAP nebūtų naudojami Lietuvoje, o būtų eksportuojami, kaip reikalaujama pagal Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 28 straipsnio 2 dalies c ir d punktus. Tikrinami kiekvienos siuntos, kuri identifikuojama kaip tranzitu vežama siunta, dokumentai, o nustačius kokių nors neatitikimų ar kilus įtarimų, atliekamas fizinis siuntos patikrinimas.
36. Kompetentingos institucijos pateikė duomenis, iš kurių matyti, kad importuojamas AAP kiekis (2021 m. – 106 356 litrai preparatų), taip pat deklaruotų tranzitu į trečiąją šalį vežamų siuntų kiekis (2021 m. – 152 siuntos) yra palyginti nedidelis. Kiekvienai tranzitu vežamai siuntai numatomas ne daugiau kaip 8 dienų išvežimo iš šalies

teritorijos per paskirtąjį pasienio kontrolės postą laikotarpis. Apie visas problemas arba nukrypimus pranešama centralizuotai ir kiekvienu atveju atliekamas tyrimas. Tokiais atvejais VAT ir muitinė glaudžiai bendradarbiauja, o svarbiausia – VAT bendradarbiauja su analogiškais institucijomis kitose valstybėse narėse.

Oficialiosios kontrolės planavimas (sudėties analizės)

37. Lietuvoje autorizuota beveik 600 AAP, kuriuos buvo galima tiekti rinkai ir naudoti, ir dar maždaug 50 AAP, kuriuos taip pat galima tiekti rinkai ir naudoti pagal lygiagrečios prekybos leidimus. Ėminiai sudėties analizėms atlikti atrenkami atsižvelgiant į tiekimo grandinėje kylančią riziką ir į rinkai pateikiamą AAP kiekį. 2019–2021 m. ėminiams paimti ir analizėms atlikti buvo pasirenkama vidutiniškai po 8 produktus *per metus*. 2022 m. AAP, iš kurių turi būti paimti ėminiai, skaičius padidėjo beveik du kartus iki 15.
38. Paėmus ėminį analizei ir pasirinkus laboratoriją, iš Augalų apsaugos produktų registravimo skyriaus gaunama atitinkamo AAP specifikacija, kuri kartu ėminiu siunčiama į analizę atliekančią laboratoriją. Taip užtikrinama, kad laboratorija galėtų iš karto pradėti savo darbą ir jai nereikėtų su niekuo susirašinėti, kad galėtų paprašyti tokios informacijos.

Išvados dėl oficialiosios kontrolės planavimo

39. Rengdamos AAP tiekimo rinkai ir naudojimo kontrolės planą, kompetentingos institucijos atsižvelgia į visokeriopą atitinkamą riziką.
40. Patikrinimų apimtis ir dažnumas kartu su AAP sudėties analizės programa užtikrina tvirtą veiksmingos Lietuvoje naudoti skirtų APP kontrolės sistemos pagrindą.
41. Oficialioji kontrolė vykdoma iš anksto nepranešus ir nuosekliai, taip užtikrinant, kad su visais ekonominės veiklos vykdytojais būtų elgiamasi sąžiningai ir kad kontrolė būtų veiksminga.
42. Kompetentingos institucijos turi nuolat atnaujinamus visų ekonominės veiklos vykdytojų, kurie rinkai tiekia ir naudoja AAP, sąrašus, taigi, turi būtiną informaciją, kuria gali remtis vykdydamos kontrolę.
43. Tiek importo, tiek tranzitu iš trečiųjų šalių vežamų siuntų kontrolė yra veiksminga ir efektyvi.

5.1.3. Tam tikrų užduočių perdavimas kitoms institucijoms

Nustatyti faktai

44. Kompetentingos institucijos patvirtino, kad, užuot už pavedus kai kurias užduotis kitoms įstaigoms ar fiziniams asmenims Reglamento (ES) 2017/625 29 ir 30 straipsniuose

nustatytomis sąlygomis, už visus AAP tiekimo rinkai ir naudojimo kontrolės planavimo ir įgyvendinimo aspektus atsakingos kompetentingos institucijos.

Išvados dėl tam tikrų užduočių perdavimo kitoms institucijoms

45. Už visus planavimo ir įgyvendinimo aspektus atsakingos kompetentingos institucijos.

5.1.4. Laboratorijos, kuriose oficialiosios kontrolės tikslais atliekama augalų apsaugos produktų sudėties analizė

Nustatyti faktai

46. Kompetentingos institucijos naudojasi kelių ne Lietuvoje esančių laboratorijų paslaugomis AAP sudėties analizei atlikti. Visas šias laboratorijas pagal standartą EN ISO/IEC 17025 akreditavo atitinkama nacionalinė akreditavimo įstaiga, veikianti pagal Reglamentą (EB) Nr. 765/2008, kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2017/625 37 straipsnio 4 dalies e punktą. Kompetentingų institucijų nurodymuose laboratorijoms pateikiamas užduočių, kurias jos turi vykdyti pagal Reglamento (ES) 2017/625 37 straipsnio 3 dalį, aprašymas, ir laboratorijos, kurių paslaugomis naudojamosi, kiekvienu atveju atitinka to paties reglamento 37 straipsnio 4 dalyje nustatytus reikalavimus.
47. Dauguma laboratorijų, kurių paslaugomis naudojasi VAT, dalyvauja kasmetiniuose kompetencijos tikrinimo testuose pagal Reglamento (ES) 2017/625 38 straipsnio 2 dalį, o kitos laboratorijos dalyvauja papildomuose tarplaboratoriniuose lyginamuosiuose tyrimuose.
48. Kompetentingos institucijos nepaskyrė jokios laboratorijos oficialiaja laboratorija AAP sudėties analizei atlikti. Tai neatitinka Reglamento (ES) 2017/625 37 straipsnio 1 dalies nuostatų.
49. Kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2017/625 38 straipsnio 1 dalį, parengti galutiniai paimtų preparatų ėminių analizės rezultatai, įskaitant reikalavimus atitinkančių ir jų neatitinkančių ėminių tyrimų rezultatus, nedelsiant perduodami kompetentingai institucijai, kuri savo ruožtu apie tai informuoja už ėminių ėmimą atsakingą regioninį skyrių, kuris imasi veiksmų, jeigu būtina.
50. Kai laboratorija nustato ir praneša apie reikalavimų neatitinkančius ėminius, nedelsiant imasi veiksmų, kuriuos įgyvendinant dalyvauja daugelis VAT skyrių, įskaitant regioninius skyrius, Agrochemijos skyrių ir Augalų apsaugos produktų registravimo skyrių.
51. 2019–2021 m. 5 iš 24 ėminių buvo pripažinti neatitinkančiais Augalų apsaugos produktų registravimo skyriaus patvirtintų specifikacijų, ir visų jų autorizacijos liudijimai buvo panaikinti. Didelį neatitikties atvejų skaičių lėmė tai, kad dauguma ėminių buvo paimta remiantis žvalgybos informacija, įskaitant stebėjimus ir pranešimus. Nustačius neatitiktį,

VAT autorizacijos liudijimo turėtojai nusiunčia pranešimą apie autorizacijos liudijimo panaikinimą, o vėliau – pranešimą apie atitinkamo produkto atšaukimą visų lygių AAP platintojams ir naudotojams. Visi ekonominės veiklos vykdytojai, įskaitant galutinius naudotojus, turi pateikti bet kokio nepanaudoto iš rinkos atšaukto augalų apsaugos produkto kiekio perdirbimo ir (arba) pavojingų atliekų sunaikinimo įrodymus.

Išvados dėl laboratorijų, kuriose oficialiosios kontrolės tikslais atliekama augalų apsaugos produktų sudėties analizė

52. Nors laboratorijos, kurių paslaugomis naudojasi kompetentingos institucijos, yra akredituotos, dalyvauja tarplaboratoriniuose tyrimuose ir standartizuotuose kvalifikacijos tikrinimo testuose ir gali atlikti labai įvairių rūšių reikiamą analizę, laboratorijos sudėties analizei atlikti nėra oficialiai paskirtos, kaip to reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2017/625 37 straipsnį.

5.2. AUGALŲ APSAUGOS PRODUKTŲ TIEKIMO RINKAI IR NAUDOJIMO OFICIALIOSIOS KONTROLĖS ĮGYVENDINIMAS

5.2.1. Augalų apsaugos produktų tiekimo rinkai kontrolė

Teisiniai reikalavimai

Reglamento (ES) 2017/625 11–14, 24, 138–139 straipsniai

Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 28, 29, 31, 52, 65 straipsniai, 67 straipsnio 1 dalis ir 68 straipsnis

Direktyvos 2009/128/EB 5 ir 6 straipsniai

Nustatyti faktai

53. AAP, kuriuos galima tiekti rinkai ir naudoti Lietuvoje, sąrašas skelbiamas adresu <https://vatis.vatzum.lt/aapSarajas>, o patvirtintas visų šių AAP etiketes galima rasti spustelėjus atitinkamas nuorodas. Inspektoriai naudojami šia interneto svetaine, kad galėtų nustatyti, ar AAP yra autorizuoti, ir patikrinti kompetentingos institucijos patvirtintas naudojimo sąlygas. Tokios naudojimo sąlygos apima išsamią informaciją apie pasėlius, kuriuos galima purkšti patvirtintais AAP, didžiausią pavienę dozę ir didžiausią dozių skaičių, taip pat laiką, kuriuo leidžiama AAP naudoti, ir visas būtinas rizikos mažinimo priemonės.
54. VAT Agrochemijos skyrius taiko sistemą, pagal kurią reikalaujama, kad visi AAP platintojai turėtų jo išduotą licenciją.
55. 2020 m., tikrinant 388 ekonominės veiklos vykdytojus, buvo nustatyta bent po vieną pažeidimą, todėl buvo parengti 122 administracinių nusižengimų protokolai (vienas –

dėl sandėliavimo praktikos, šeši – dėl pateikimo rinkai problemų ir 115 – dėl AAP naudojimo reikalavimų nesilaikymo).

56. 2021 m., tikrinant 435 ekonominės veiklos vykdytojus, buvo nustatyta bent po vieną pažeidimą, todėl buvo parengti 207 administracinių nusižengimų protokolai (keturi – dėl sandėliavimo praktikos, 18 – dėl pateikimo rinkai problemų ir 185 – dėl AAP naudojimo reikalavimų nesilaikymo).
57. Oficialiąją kontrolę vykdo grupės, sudarytos iš dviejų ar daugiau inspektorių, laikydamosi dokumentais patvirtintų procedūrų ir naudodamos kontrolinius klausimynus, kuriuos platformoje VATIS skelbia VAT Agrochemijos skyrius.

AAP, skirtų naudoti kitose valstybėse narėse arba trečiosiose šalyse, importas

58. Pagrindinis įvežimo punktas importuojant AAP yra Klaipėdos uostas, kuris yra didžiausias Lietuvos jūrų uostas. VAT vykdomi AAP kontrolės veiksmai, kuriuos padeda atlikti muitinė, taip pat įgyvendinami oro uostuose ir geležinkelių bei kelių sienos perėjimo punktuose. Lietuva ribojasi su dviem ES nepriklausančiomis šalimis – Baltarusija ir Rusija. Tačiau faktiškai AAP neimportuojami sieną kertančiais sausumos maršrutais.
59. Visoms AAP siuntoms VAT taiko trijų pakopų metodą, kuris apima dokumentų tikrinimus, patikras ir fizinius patikrinimus. Atlikus VAT patikrinimus, siuntos su reikiamais dokumentais persiunčiamos muitinei tolesnėms procedūroms atlikti. Atlikti muitinės procedūras padeda specialios IT sistemos: Krovinių ir prekių informacinė sistema (KIPIS) (tik Klaipėdos uoste), Rizikos įvertinimo ir kontrolės sistema (RIKS) ir Nacionalinė tranzito kontrolės sistema (NTKS).
60. VAT yra KI, atsakinga už AAP importo kontrolę, o muitinė yra atsakinga už tolesnes procedūras, pvz., išleidimą į laisvą apyvartą. Muitinė pripažįsta pagrindinį VAT pasienio inspektorių, kaip ekspertų, vaidmenį (kaip aprašyta dvišaliame bendradarbiavimo susitarime). Toks bendradarbiavimas ir veiksmų koordinavimas vyksta visais lygmenimis ir kiekvieną dieną. Be kita ko, tai apima muitinės darbuotojų dalyvavimą VAT organizuojamuose su AAP susijusiuose mokymo renginiuose ir kituose tarpdisciplininiuose seminaruose, kurie rengiami tiek tiesiogiai, tiek nuotoliniu būdu.
61. Vis dažniau bendradarbiavimas su kitomis valstybėmis narėmis ir taip surinkta žvalgybos informacija padeda nustatyti, kurias AAP siuntas reikėtų fiziškai patikrinti. Šiuo atžvilgiu dalyvavimas projekte „Silver Axe“ sustiprino muitinės gebėjimą nustatyti įtartinus KN kodus ir kitus neatitikimus. Muitinės ir VAT atstovai nurodė, kad kai kuriais atvejais ekonominės veiklos vykdytojai net patys savanoriškai paprašo atlikti patikrinimą.
62. AAP, skirtų naudoti trečiosiose šalyse, siuntos laikomos tranzitu vežamomis siuntomis, todėl visais atvejais atliekamas įprastas jų dokumentų tikrinimas. Muitinės darbuotojai užplombuoja šias siuntas, kad jos nebūtų atidaromos, kol bus Lietuvos teritorijoje. Tolesnės patikros ir fiziniai patikrinimai atliekami tik nustačius problemų ar neatitikimų. Tačiau kiekviena siunta turi būti išvežta iš Lietuvos teritorijos ne vėliau kaip per

aštuonias dienas. Pasienio kontrolės postų darbuotojai seka tranzitu vežamas siuntas, naudodamiesi NTKS platforma, ir centrinė muitinė informuojama, jeigu siunta neišvežama iš Lietuvos teritorijos arba ar pažeidžiamos konteinerių plombos. Muitinės plombą galima nuimti tik gavus muitinės leidimą ir dalyvaujant muitinės darbuotojams. 2021 m. tokių siuntų buvo 152.

63. Jeigu AAP siunta yra tranzitu į kitą valstybę narę vežama siunta, leidimo importuoti nereikia. Tačiau šios siuntos tikrinamos ir prireikus apie jas pranešama toms valstybėms narėms, į kurias jos vežamos tranzitu. 2021 m. buvo tik dvi tokios siuntos.
64. Atliekant pirmesnėse dalyse aprašytą AAP importo kontrolę tikrinama, ar:
- AAP, skirti naudoti kitose valstybėse narėse, yra autorizuoti toje valstybėje narėje ir nenaudojami Lietuvoje pagal Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 28 straipsnio 2 dalies c punktą;
 - AAP, skirti naudoti ES nepriklausančiose šalyse, eksportuojami vadovaujantis Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 28 straipsnio 2 dalies d punktu.

Autorizuotų AAP, kuriuos galima naudoti Lietuvoje, importas

65. Per metus į Lietuvą importuojamas nedidelis AAP kiekis ir 2020 m. siekė tik 17 600 kg ir 206 388 l, o 2021 m. buvo atlikti 22 siuntų, kuriose buvo 106 356 l preparato, dokumentų tikrinimai ir fiziniai patikrinimai. Todėl tai nelaikoma didele problema Lietuvoje, vis dėlto, vykdant muitinį įforminimą, visais AAP importo atvejais atliekami tiek dokumentų tikrinimai, tiek fiziniai patikrinimai.

AAP perpakuotojai

66. Šiuo metu Lietuvoje AAP perpakuojami, visų pirma, siekiant užtikrinti galimybę tiekti juos rinkai mažesnėmis pakuotėmis, kai autorizacijos liudijimo turėtojas nėra pasirengęs pateikti rinkai tokių mažesnių pakuočių. Kadangi pakuočių dydžiai patvirtinami AAP autorizacijos procedūros metu, AAP negalima perpakuoti į mažesnes pakuotes be išankstinio VAT pritarimo. Perpakavimo įmonės gauna produktus jau patvirtinto didesnio dydžio pakuotėse, bet kai kuriais atvejais jie taip pat gali būti tiekami didesnėse talpyklose, pvz., po du šimtus ar tūkstantį litrų. Naudojant specializuotą įrangą ir technologinius procesus, medžiagos iš šių talpyklų perpilamos į mažesnes talpyklas. Taikomi technologiniai procesai paprastai kuriami kartu su pagrindiniu (-iais) autorizacijos liudijimo turėtoju (-ais).
67. Produktų, kurie parduodami Lietuvoje pagal lygiagrečios prekybos leidimus, negalima perpakuoti nei Lietuvoje, nei už jos ribų.
68. Vykdant ekonominės veiklos vykdytoju, užsiimančių AAP perpakavimo veikla, kontrolę:
- atliekama masės balanso tipo pirkimo ir pardavimo įrašų analizė, atsižvelgiant į galimą tam tikrą atitinkamos sudėties preparato atliekų procentinę dalį;

- tikrinama, ar visi Lietuvoje esantys ir naudoti šioje šalyje skirti AAP yra autorizuoti Lietuvoje pagal Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 29 straipsnį arba jiems išduotas lygiagrečios prekybos leidimas pagal Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 52 straipsnį.

Platintojai (didmeniniai ir mažmeniniai)

69. Lietuvoje nėra skirtumo tarp profesionaliam ir neprofesionaliam naudojimui skirtų AAP mažmenininkų ar didmenininkų. Vykdamas oficialiąją platintojų kontrolę, atliekami ir dokumentų tikrinimai, ir fiziniai patikrinimai. Šios procedūros metu iš pradžių atliekami tam tikri parengiamieji darbai, kuriuos galima atlikti inspektorių biure, t. y., tikrinami duomenys, pvz., mokymo pažymėjimai, ir tikrinama, ar nevykdoma prekyba internetu ir t. t. Tada ekonominės veiklos vykdytojų patalpose atliekami fiziniai patikrinimai, kurių metu tikrinama, ar laikomasi sandėliavimo reikalavimų, ar ekonominės veiklos vykdytojai turi mokymo kurso baigimo pažymėjimus, kaip reikalaujama pagal Direktyvos 2009/128/EB 5 straipsnio 2 dalį, ir ar sandėlyje saugomi AAP yra autorizuoti ir nepasibaigęs jų galiojimo terminas ir kt. Galiausiai tikrinami dokumentai, kuriais remdamasis inspektorius galėtų patvirtinti, kad profesionaliam naudojimui skirti produktai parduodami tik profesionaliems naudotojams, kaip reikalaujama pagal Direktyvos 2009/128/EB 6 straipsnio 2 dalį, ir atliekami papildomi sandėliavimo zonoje arba eksponavimo vietoje atrinktų produktų dokumentų tikrinimai. Audito grupė stebėjo šiuos dokumentų tikrinimus:

- trijų atrinktų produktų masės balanso tipo patikrinimą, kurio metu buvo tikrinami trejų metų pirkimo įrašai. Atliekant tokį patikrinimą, atsižvelgiama į atsargų kiekį ataskaitinio laikotarpio pradžioje ir pabaigoje, taip pat į kiekį, kuri buvo pašalintas dėl kitų priežasčių, t. y. buvo sunaikintas pasibaigus galiojimo terminui ir pan.;
- visų esamų produktų autorizacijos statuso patikrinimą;
- visų esamų produktų galiojimo termino statuso patikrinimą;
- atrinktų produktų ženklavimo atitikties Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 29, 52, 64 ir 65 straipsniams patikrinimą.

Sudėties analizė

70. 2019–2021 m. analizei buvo atrinkti 24 AAP. Šie AAP pasirinkti labai tiksliai, kaip du pagrindinius parametrus naudojant riziką ir AAP kiekį. Buvo įvertinta kiekvieno paimto ėminio atitiktis patvirtintai specifikacijai ir šiuo laikotarpiu neatitiktis buvo nustatyta maždaug 21 proc. atvejų. Kadangi nė vienas iš šių pasirinktų ėminių nebuvo atrinktas atsitiktinės atrankos būdu, neatitikties rodiklis neatspindi tikrojo neatitikties lygio Lietuvos rinkoje. Kompetentinga institucija gerokai padidino AAP, kurių ėminius reikia paimti, skaičių, ir 2022 m. programoje numatyta atlikti 15-os preparatų analizes.

71. Atliekamos analizės pritaikomos atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį. Visais atvejais nustatoma veikliosios medžiagos koncentracija, o kai kuriais atvejais – tiriamos fizinės ir cheminės savybės ir (arba) tirinama, ar nėra priemaišų ir pan. Jei AAP tiekiami rinkai pagal lygiagrečios prekybos leidimus, jie lyginami su referenciniu augalų apsaugos produktu.

72. 2019–2021 m. ėminių ištirimo laikas svyravo nuo 13 iki 160 dienų (vidutiniškai užtruko 45 dienas). Atmetus 3 mėginius, kurios ištirti užtruko daugiau laiko (atitinkamai 147, 147 ir 160 dienų), gaunamas realią padėtį tiksliau atspindintis vidutinis 30 dienų laikotarpis.

Kontrolės rezultatai ir sankcijos

73. Kaip reikalaujama pagal Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 68 straipsnį, Lietuva dokumentais patvirtina ir iki kiekvienų metų rugpjūčio 31 d. Komisijai pateikia AAP tiekimo rinkai ir naudojimo oficialiosios kontrolės, kurios tikslas – patikrinti atitiktį to reglamento nuostatoms, rezultatus.
74. Be to, kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2017/625 11 straipsnio 1 dalį, VAT patvirtino, kad Lietuva kasmet viešai skelbia informaciją apie AAP tiekimo rinkai ir naudojimo oficialiosios kontrolės rezultatus. Šiose ataskaitose pateikiama informacija apie vykdant oficialiąją kontrolę atliktų patikrinimų rūši, skaičių ir rezultatus, taip pat apie nustatytų neatitikties atvejų rūši ir skaičių. Tokio leidinio pavyzdžių galima rasti spustelėjus šią nuorodą, <https://vmvt.lt/veikla/veiklos-ataskaitos/daugiamecio-nacionalinio-kontroles-plano-2021-m-veiklos-ataskaita>
75. Vykdydami AAP tiekimo rinkai ir naudojimo oficialiąją kontrolę, kiekvieno regioninio skyriaus VAT darbuotojai naudoja metodus ir kontrolinius klausimynus, kuriuos parengė Agrochemijos skyrius, vadovaudamasis Reglamento (ES) 2017/625 12 straipsnio 1 dalimi.
76. Patikrinimai atliekami naudojant kontrolinius klausimynus, kurie užpildomi naudojant elektroninę įrangą. Nors atliekant patikrinimus AAP parduotuvėse ar patikrinimus vietoje, pradiniai duomenys užsirašomi ranka, šie užrašai vėliau tiesiogiai perkeliama į elektroninius kontrolinius klausimynus, kurie tiesiogiai perduodami VATIS platformai, laikantis Reglamento (ES) 2017/625 13 straipsnio 1 dalies reikalavimo. Kontroliniai klausimynai yra gana išsamūs ir juose yra laisvos formos teksto laukeliai, kuriuose galima pateikti papildomą informaciją. Daugumos patikrinimų metu atliekami fiziniai patikrinimai (tikrinama atitiktis AAP sandėliavimo reikalavimams, PSI), dokumentų tikrinimai (AAP naudojimo įrašai, pirkimo įrašai ir kt.), taip pat gali būti imami ėminiai (AAP, dirvožemio, vandens ir kt.). Galutiniam dokumente pateikiamas išsamus patikrinimo protokolas, kuriame aprašoma atlikta kontrolės veikla, taip pat galutiniai rezultatai ir taisomieji veiksmai, kurių turi imtis ekonominės veiklos vykdytojas. Ekonominės veiklos vykdytojas privalo elektroniniu būdu pasirašyti patikrinimo ataskaitą, ir jam gali būti pateikta elektroninė šios ataskaitos kopija.
77. Jeigu patikrinimo metu nustatoma neatitiktis, kompetentingos institucijos taiko įvairias sankcijas, kurias jos gali taikyti pagal Reglamento (ES) 2017/625 138 straipsnio 1 dalį. Piniginės baudos ir finansinės sankcijos apibrėžtos 2015 m. birželio 25 d. Administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymo Nr. XII-1869 su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2021 m. gegužės mėn., 213 ir 342 straipsniuose. Nurodymas atšaukti iš rinkos, perdirbti ir (arba)

sunaikinti AAP siuntą arba panaikinti autorizacijos liudijimą ar lygiagrečios prekybos leidimą išdėstytas Lietuvos Respublikos Augalų apsaugos įstatyme (<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.21793/asr>), iš dalies pakeistame 2018 m. vasario 1 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-52 ir 3D-53.

78. Administracinės nuobaudos gali būti taikomos ir ekonominės veiklos vykdytojui, ir tiesiogiai atsakingam asmeniui, t. y. įmonės vadovui. Kitas svarbus aspektas yra tai, kad už pakartotinius pažeidimus skiriama daug didesnė bauda. Pagal administracinių nusižengimų kodeksą skiriamos baudos arba nuobaudos už su AAP susijusius pažeidimus svyruoja nuo 300 EUR iki 9 000 EUR, priklausomai nuo nusižengimo sunkumo ir nuo to, ar tai pakartotinis nusižengimas, ar ne. Paprastai nuobaudos už pažeidimus, nustatytus vykdant įprastą kontrolę, skiriamos pagal administracinių nusižengimų kodeksą. Pagal administracinių nusižengimų kodekso 213 straipsnį galima konfiskuoti AAP siuntą, taip pat skirti administracinę baudą.
79. Pagal Augalų apsaugos įstatymą už sunkesnius nusikaltimus, pvz., sukčiavimą, falsifikuotų ar neteisėtų AAP pateikimą rinkai, galima taikyti nuobaudas, kurios atitinka nuo 8 iki 14 proc. ekonominės veiklos vykdytojo metinių bendrųjų pajamų, tačiau tik tuo atveju, jeigu tai yra juridinis asmuo. Jei ekonominės veiklos vykdytojo bendrųjų pajamų negalima apskaičiuoti arba manoma, kad jos yra mažesnės nei 200 000 EUR per metus, ekonominės veiklos vykdytojui gali būti skiriama 10 000–20 000 EUR bauda. Skirtinos baudos dydis nustatomas atsižvelgiant į lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes, pvz., pažeidimo pobūdį, trukmę, mastą, taip pat į tai, ar bendradarbiaujama ir ar siekta užkirsti kelią kitoms neigiamoms pasekmėms. Nusižengimas laikomas pakartotiniu nusižengimu tik tuo atveju, jei jis nustatomas per vienus kalendorinius metus nuo pradinio nusižengimo nustatymo.
80. 2020 m. platinimo grandinėje nustatyti neatitikties atvejai sudarė maždaug 3 proc., o 2021 m. – maždaug 10 proc. Dažniausiai neatitikties atvejai buvo susiję su AAP, kurių autorizacijos liudijimai buvo panaikinti arba kurių galiojimas baigėsi (praėjo daugiau kaip dveji metai nuo pagaminimo datos), pardavimu.
81. Kompetentingos institucijos yra įsitikinusios, kad nuobaudos, taikomos už nustatytus AAP tiekimo Lietuvos rinkai pažeidimus, yra veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos, kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2017/625 139 straipsnio 1 dalį.

Išvados dėl augalų apsaugos produktų tiekimo rinkai kontrolės

82. AAP, skirtų naudoti Lietuvoje, kitose valstybėse narėse ir ES nepriklausančiose šalyse, kontrolės sistema, dažni didesnės rizikos grupei priskiriamų ekonominės veiklos vykdytojų patikrinimai kartu su sudėties analizės programa užtikrina, kad rinkai būtų pateikiami saugūs AAP ir kad būtų galima nustatyti neteisėtus ir falsifikuotus AAP.
83. Dokumentais patvirtintomis procedūromis, įskaitant išsamius kontrolinius klausimynus oficialiajai kontrolei vykdyti, užtikrinama, kad tikrinant kiekvieną ekonominės veiklos vykdytoją visuose regioniniuose skyriuose būtų laikomasi nuoseklaus požiūrio.

84. Kasmet viešai skelbiami ir iki kitų metų rugpjūčio 31 d. Komisijai pateikiami AAP tiekimo rinkai ir naudojimo kontrolės rezultatai, užtikrinant veiklos skaidrumą ir tai, kad su atitinkama informacija galėtų susipažinti visi suinteresuotieji subjektai.   85. Nuobaudos už pažeidimus, susijusius su AAP tiekimu rinkai, yra veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos, todėl jos veiksmingai atgraso nuo neteisėtos ir nesąžiningos prekybos AAP.

5.2.2. Augalų apsaugos produktų naudojimo kontrolė

Teisiniai reikalavimai

Reglamento (ES) 2017/625 11–14 ir 138–139 straipsniai

Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 28 ir 31 straipsnių, 55 straipsnio (pirmas ir antras sakiniai) ir 67 straipsnio 1 dalies nuostatos dėl tinkamo AAP naudojimo

Direktyvos 2009/128/EB 5 straipsnis

Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 67 straipsnio 1 dalies, Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 852/2004 4 straipsnio 1 dalies ir to paties reglamento I priedo A dalis III skirsnio nuostatos dėl AAP naudojimo apskaitos vedimo

Nustatyti faktai

VAT vykdoma profesionalių naudotojų kontrolė

86. Į profesionalių naudotojų sąrašą įtraukiami ir žemės ūkio, ir ne žemės ūkio AAP naudotojai, ir jis daugiausia sudaromas naudojant profesionalių naudotojų mokymo registrą, pesticidų purškimo įrangos registrą ir įvairių su BŽŪP susijusių išmokų pareiškėjų sąrašą. Į šį sąrašą įtraukiami visi asmenys, naudojantys AAP savo kasdieniame darbe, kaip apibrėžta TPND 12 straipsnio a punkte. Į jį įtraukiami ūkininkai, sėklų apdorojimo specialistai, savivaldybės institucijos, su AAP ir kraštovaizdžio tvarkymu susiję rangovai ir kt. 2020 m. iš viso buvo 68 173 profesionalūs naudotojai, o 2021 m. – 63 772.
87. 2020 m. atliktas 1 961 profesionalių naudotojų patikrinimas, o 2021 m. – 2037 patikrinimai. Nepaisant COVID-19 pandemijos sukeltų sunkumų, ir vienais, ir kitais metais buvo atlikta didžioji dauguma planinių patikrinimų. Tačiau ir vienais, ir kitais metais buvo atlikta papildomų neplaninių patikrinimų, tad atliktų patikrinimų skaičius sudarė 80–90 proc. numatyto patikrinimų skaičius.
88. Oficialiąją profesionalių naudotojų kontrolę VAT vykdo visuose 10 regioninių skyrių ir visuose skyriuose naudojami vienodi kontroliniai klausimynai, taip užtikrinant, kad atliekant visus patikrinimus būtų laikomasi vienodo požiūrio. Atliekant profesionalių naudotojų patikrinimus naudojami du kontroliniai klausimynai. Pirmasis kontrolinis

klausimynas apima su AAP naudojimu ir sandėliavimu susijusią informaciją, o antrajame kontroliniame klausimyne daugiausia dėmesio skiriama bendrųjų IKK principų laikymuisi. Į kontrolinius klausimynus įtrauktomis tikrinimo sritimis užtikrinama, kad:

- profesionalūs naudotojai naudotų tik tuos AAP, kurie yra autorizuoti arba kuriuos leidžiama naudoti pagal lygiagrečios prekybos leidimus;
- profesionalūs naudotojai saugotų atitinkamus pastarųjų trejų metų įrašus apie AAP naudojimą, kaip reikalaujama pagal Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 67 straipsnio 1 dalį;
- profesionalūs naudotojai vestų apskaitą ir laikytųsi bendrųjų IKK principų;
- profesionalūs naudotojai naudotų AAP pagal VAT patvirtintos produkto etiketės nurodymus, t. y. laikytųsi reikalavimų, susijusių su pasėliais ir (arba) plotais, kuriuos galima purkšti AAP, taip pat didžiausios pavienės dozės ir didžiausio dozių skaičiaus, apdorojimo kartų skaičiaus ir laikotarpio iki derliaus nuėmimo reikalavimų;
- profesionalūs naudotojai išeitų atitinkamus mokymus ir gautų būtiną kompetenciją patvirtinančią pažymėjimą;
- profesionalūs naudotojai purkštų AAP naudodami tik tą įrangą, kuri buvo sėkmingai išbandyta pagal nacionalinę PSI bandymų sistemą.

89. Audito grupė stebėjo įprastą profesionalaus AAP naudotojo patikrinimą, kurio metu buvo naudojami abu ankstesnėje dalyje paminėti kontroliniai klausimynai. Šiame patikrinime dalyvavo profesionalus naudotojas, kuris naudoja ir purkštuvą su skirstomuoju vamzdžiu, ir sėklų apdorojimo įrangą. Inspektorius siekė rasti duomenų, patvirtinančių, kad abu įrenginiai buvo sertifikuoti kaip atitinkantys reikalavimus, kaip reikalaujama pagal Direktyvos 2009/128/EB 8 straipsnį. Kompetentinga institucija patvirtino, kad pagal PSI bandymų sistemą išbandoma visa PSI, kurią reikia išbandyti, ir kad visos išimtys atitinka Direktyvos 2009/128/EB 8 straipsnio 3 dalies nuostatas.

Nacionalinės mokėjimo agentūros vykdoma profesionalių naudotojų kontrolė

90. NMA kasmet atlieka planinius paraiškas dėl BŽŪP lėšų pateikusių veiklos vykdytojų kompleksinės paramos patikrinimus, tačiau ne visi šie pareiškėjai yra profesionalūs AAP naudotojai. 2020 m. dėl su AAP susijusių klausimų buvo patikrinti 738 iš 124 482 pareiškėjų, pateikusių paraiškas dėl BŽŪP lėšų. 2021 m. iš 120 901 pareiškėjo, pateikusių paraiškas dėl BŽŪP lėšų, buvo patikrinti 665 pareiškėjai. Dėl su pandemija susijusių apribojimų ir viena, ir kitais metais buvo atlikta maždaug 50 proc. mažiau patikrinimų, nei įprastai.

91. NMA patikrinimus atlieka visus metus. Palyginti su VAT naudojamais kontroliniais klausimynais, inspektoriai naudoja ne tokį išsamų kontrolinį sąrašą, tačiau į jį įtraukti pagrindiniai elementai, kurie yra būtini siekiant patikrinti, ar ekonominės veiklos vykdytojas laikosi reikalavimų visais su AAP susijusiais klausimais, pvz., kontrolinis sąrašas apima tikrinimus dėl apskaitos vedimo, naudojamų ir sandėliuojamų AAP, sandėliavimo sąlygų, laikotarpių iki derliaus nuėmimo, vandens buferinių zonų, mokymo kurso baigimo pažymėjimo ir pesticidų skleidimo įrangos atitikties sertifikato.

Kontrolės rezultatai ir sankcijos

92. Kaip nurodyta 77 ir 78 punktuose, yra priimtas administracinių nusižengimų kodeksas, kuriuo remiantis nustatomos įvairios nuobaudos, kurios taikomos nustačius pažeidimus, susijusius su AAP naudojimu. Be to, kai pažeidimą padaro ekonominės veiklos vykdytojas, kuris yra ir BŽŪP lėšų gavėjas, jam gali būti ne tik skirta bauda, bet ir gali būti išskaičiuota tam tikra šių išmokų procentinė dalis.
93. 2020 m. VAT atliko 1 961 AAP profesionalių naudotojų patikrinimą, kurių metu nustatyta 115 pažeidimų. 2021 m., atlikus 2 037 profesionalių naudotojų patikrinimus, nustatyti 187 su naudojimu susiję pažeidimai. Pagrindinės šių patikrinimų nustatytos problemos buvo susijusios su apskaitos vedimo trūkumais, nesertifikuotos PSĮ naudojimu, netinkamu AAP arba apdorotų sėklų sandėliavimu ir profesionalių naudotojų mokymo kurso baigimo pažymėjimo neturėjimu. Dažniausiai skiriama 500 EUR administracinė nuobauda, kuri paprastai sumažinama 50 proc., nebent tai yra pakartotinis pažeidimas.
94. Už ekonominės veiklos vykdytojų patikrinimų metu nustatytus pažeidimus NMA išskaičiuoja tokią išmokos dalį:
- 1 proc. bazinės išmokos – kai nevedama AAP naudojimo apskaita;
 - 5 proc. bazinės išmokos – kai AAP naudojami nesilaikant patvirtintoje etiketėje pateiktų nurodymų;
 - 21 proc. bazinės išmokos – kai pažeidimas susijęs su netinkamu AAP arba apdorotų sėklų sandėliavimu.
- Pakartotinių arba tyčinių pažeidimų atveju gali būti išskaičiuojamos papildomos procentinės dalys.
95. 2020 m. iš 738 NMA atliktų ekonominės veiklos vykdytojų, kurie yra profesionalūs AAP naudotojai, patikrinimų, dviem atvejais buvo nustatyta bent po vieną pažeidimą. 2021 m. pažeidimų nustatyta patikrinus septynis iš 665 patikrintų ekonominės veiklos vykdytojų. Pagrindiniai šių patikrinimų metu nustatyti pažeidimai buvo susiję su apskaitos vedimu, AAP arba apdorotų sėklų sandėliavimu, neteisėtų produktų naudojimu ir kt.

Išvados dėl augalų apsaugos produktų naudojimo kontrolės

96. VAT taiko veiksmingą AAP naudojimo kontrolės sistemą, kurią papildo NMA atliekami patikrinimai; taip užtikrinama, kad AAP būtų naudojami saugiai ir laikantis produkto etiketėje pateiktų nurodymų.

5.3. VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI ATSIŽVELGIANT Į ANKSTESNES REKOMENDACIJAS

Nustatyti faktai

Toliau pateiktoje lentelėje apibendrinami veiksmai, kurių buvo imtasi atsižvelgiant į atitinkamas ataskaitoje DG SANTE 2019/6722-MR pateiktas rekomendacijas.

Nr.	Ankstesnė rekomendacija	Vertinimas
2	Užtikrinti, kad a) būtų naudojama tik pesticidų skleidimo įranga, kurios tinkamumas patvirtintas atlikus reikiamą techninę apžiūrą, kaip reikalaujama pagal Direktyvos 2009/128/EB 8 straipsnio 2 dalį ir b) reikalavimo dėl privalomųjų techninių apžiūrų būtų leidžiama netaikyti tik šios direktyvos 8 straipsnio 3 dalies a ir b punktuose siejant juos su 3 straipsnio 4 dalimi nurodytai pesticidų skleidimo įrangai.	Laikoma, kad ji įgyvendinta. Žr. 89 nustatytą faktą.
4	Užtikrinti, kad Direktyvos 2009/128/EB III priede nustatytų aštuonių IKK bendrųjų principų įgyvendinimui būtų taikoma oficialioji kontrolė pagal Direktyvos 2009/128/EB 14 straipsnio 4 dalį, siejant ją su Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 55 straipsniu.	Laikoma, kad ji įgyvendinta. Žr. 88 ir 89 nustatytus faktus.

6. BENDRA IŠVADA

Palyginti su ES vidurkiu, Lietuvoje pesticidų naudojimo intensyvumas yra palyginti nedidelis – 70 000 šios šalies profesionalių naudotojų sunaudoja mažiau nei 1 proc. viso ES sunaudojamo augalų apsaugos produktų kiekio. Be to, Lietuvoje augalų apsaugos produktai negaminami, o perpakuojamas ir importuojamas jų kiekis yra nedidelis.

Apskritai, augalų apsaugos produktų tiekimo rinkai ir naudojimo kontrolės sistema yra veiksminga. Atitinkamų kompetentingų institucijų pareigos yra aiškiai apibrėžtos, ir kompetentingos institucijos aktyviai bendradarbiauja tiek oficialiai, tiek neoficialiai. Tikrinimai atliekami remiantis rizika, pagal metinį planą ir visi susiję ekonominės veiklos vykdytojai tikrinami tinkamu dažnumu.

Kontrolės sistema užtikrinama, kad būtų platinami tik tinkamai įregistruoti produktai ir kad tie produktai būtų naudojami taip, kaip nurodyta jų patvirtintose etiketėse. Sudėties analizės programa yra neatsiejama šios kontrolės dalis, ji yra veiksminga ir nuolat tobulinama, bet ją įgyvendinant naudojamos laboratorijos, kurios nėra oficialiai paskirtos pagal Reglamentą (ES) 2017/625.

7. BAIGIAMASIS POSĖDIS

2022 m. rugsėjo 27 d. surengtas baigiamasis posėdis su visų atitinkamų kompetentingų institucijų atstovais. Šiame posėdyje audito grupė pristatė pagrindinius audito metu nustatytus faktus ir preliminarį jo išvadą, o kompetentingos institucijos pateikė pirmines pastabas dėl šių nustatytų faktų ir preliminarų išvadų.

Kompetentingos institucijos padėjo audito grupei už išsamų jų kontrolės sistemos patikrinimą ir auditą, pripažino nustatytus trūkumus ir įsipareigojo imtis reikiamų taisomųjų veiksmų.

8. REKOMENDACIJOS

Kompetentingų institucijų prašoma per 25 darbo dienas nuo šios audito ataskaitos gavimo pateikti išsamią informaciją apie veiksmus, kurių imtasi ir kurių numatoma imtis, siekiant įgyvendinti toliau pateiktą rekomendaciją, įskaitant jų įgyvendinimo terminus (toliau – veiksmų planas). Kompetentinga institucija turėtų:

Nr.	Rekomendacija
1.	Paskirti oficialią AAP analizės laboratoriją, kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2017/625 37 straipsnio 1 dalį. <i>Išvada Nr. 52 pagrįsta rekomendacija</i> <i>Rekomendacija susijusi su nustatytu faktu Nr. 48</i>

Kompetentingos institucijos atsakymas dėl rekomendacijų pateiktas čia:

Kompetentingos institucijos atsakymas dėl rekomendacijų pateiktas čia:

http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/rep_details_en.cfm?rep_inspection_ref=2022-7475

1 PRIEDAS – NUORODOS Į TEISĖS AKTUS

Nuoroda į teisės aktą	Oficialusis leidinys	Pavadinimas
Reglamentas (ES) 2017/625	OL L 95, 2017 4 7 p. 1–142.	2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/625 dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 999/2001, (EB) Nr. 396/2005, (EB) Nr. 1069/2009, (EB) Nr. 1107/2009, (ES) Nr. 1151/2012, (ES) Nr. 652/2014, (ES) 2016/429 ir (ES) 2016/2031, Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1/2005 ir (EB) Nr. 1099/2009 bei Tarybos direktyvos 98/58/EB, 1999/74/EB, 2007/43/EB, 2008/119/EB ir 2008/120/EB, ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 854/2004 ir (EB) Nr. 882/2004, Tarybos direktyvos 89/608/EEB, 89/662/EEB, 90/425/EEB, 91/496/EEB, 96/23/EB, 96/93/EB ir 97/78/EB bei Tarybos sprendimas 92/438/EEB (Oficialios kontrolės reglamentas) (Tekstas svarbus EEE).
Reglamentas (ES) 1107/2009	OL L 309, 2009 11 24, p. 1–50.	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinant Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB
Direktyva 2009/128/EB	OL L 309, 2009 11 24, p. 71–86.	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo